

Date: 21stDecember-2024

PSIXOLOGIYANING UMUMIY TUSHUNCHASI VA ASOSIY SOHALARI

Mahzuna Maqsud qizi Fattullayeva

Osiyo xalqaro universiteti

Annatasiya: *Psixologiya insonning xulq-atvori, hissiy holati, fikrlash jarayonlari va ijtimoiy munosabatlarini o'rganadigan ilmiy soha hisoblanadi. Bu fan o'zining rivojlanishi davomida ko'plab nazariyalar va metodologiyalarga ega bo'ldi, chunki inson psixikasini o'rganish juda murakkab va ko'p jihatli jarayonni anglatadi. Psixologiyaning asosiy maqsadi insonni to'liq tushunish, uning ichki holatlari va tashqi muhit bilan o'zaro aloqasini tahlil qilishdan iboratdir. Ushbu maqolada psixologiyaning umumiy tushunchasi va uning asosiy sohalari haqida batafsil so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *psixologiya, xulq-atvor, hissiy holat, kognitiv jarayonlar, ijtimoiy psixologiya, shaxsiyat, psixoterapiya, ilmiy metodlar.*

Kirish

Psixologiya so'zi yunoncha "psykhe" (ruh, jon) va "logos" (ilm) so'zlaridan kelib chiqqan bo'lib, ruh yoki jon ilmi degan ma'noni anglatadi. Psixologiya o'zining shakllanishi jarayonida ko'plab ilmiy metodologiyalar va yo'nalishlar asosida rivojlangan. U insonning o'zini va atrofidagi dunyoni qanday tushunishini, his-tuyg'ularini, fikrlarini, motivlarini va ijtimoiy o'zaro munosabatlarini o'rganadi. Psixologiya, shuningdek, insonning ruhiy va emotsional holatlarini boshqarish va ular bilan bog'liq muammolarni hal etishda yordam berish uchun keng qo'llaniladi.

Psixologiyaning asosiy sohasi sifatida, uning bir qator alohida yo'nalishlari mavjud bo'lib, ular ijtimoiy, kognitiv, klinik, rivojlanish, eksperimental va boshqa ko'plab psixologik tarmoqlarni o'z ichiga oladi. Har bir soha o'ziga xos ilmiy metodologiyalarni, nazariyalar va amaliyotlarni talab qiladi. Maqolada psixologiyaning umumiy tushunchasi va asosiy sohalari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Asosiy qism

Psixologiyaning umumiy tushunchasi

Psixologiya insonning hissiy va ruhiy holatlarini o'rganadi. Bu fan insonning ichki dunyosini, uning hissiyotlarini, fikrlarini, ijtimoiy munosabatlarini, xulq-atvorini va boshqalarni tahlil qilishga intiladi. Psixologiyaning asosiy vazifasi insonni tushunish, uning harakatlarini va xulq-atvorini bashorat qilishdir. Insonning psixologik holatini tushunish, uning muammolarini hal etishda yordam beradi.

Psixologiyaning rivojlanishi davomida, ko'plab maktablar va nazariyalar yuzaga keldi. Freydning psixoanalitik nazariyasi, Skinnerning behaviorizm maktabi, Piagetning kognitiv psixologiyasi va Maslowning ehtiyojlar ierarxiyasi kabi yondoshuvlar psixologiyaning rivojiga katta ta'sir ko'rsatdi. Ushbu maktablar turli yo'nalishlarda faoliyat yuritgan va har biri inson psixikasini turli jihatlaridan o'rganishga qaratilgan.

Date: 21stDecember-2024

Psixologiyaning asosiy sohalari

Kognitiv psixologiya

Kognitiv psixologiya insonning bilish jarayonlarini o'rganadi. Bu soha insonning fikrlash, xotira, qaror qabul qilish, tasavvurlar, e'tibor va boshqa kognitiv jarayonlarini tahlil qiladi. Kognitiv psixologiya bilish jarayonlarini va insonning o'zini qanday tushunishi haqida muhim ma'lumotlar beradi. Ushbu soha, shuningdek, sun'iy intellekt va neyropsixologiya bilan bog'liq tadqiqotlarga ham asos bo'lib xizmat qiladi.

Ijtimoiy psixologiya

Ijtimoiy psixologiya insonning guruhdagi xulq-atvorini va ijtimoiy munosabatlarini o'rganadi. Bu soha, insonning jamiyatdagi roli, boshqalarning ta'siri, guruh dinamikasi va ijtimoiy identifikatsiya kabi masalalarni o'rganadi. Ijtimoiy psixologiya shuningdek, stereotiplar, diskriminatsiya, etnik va madaniy aloqalar kabi masalalarga ham to'xtaladi.

Rivojlanish psixologiyasi

Rivojlanish psixologiyasi inson hayoti davomida psixologik o'zgarishlarni o'rganadi. Ushbu soha bolalik, o'smirlik va kattalik davrlaridagi psixologik o'zgarishlarni, shaxsiyatning shakllanishini, emotsional va ijtimoiy rivojlanishni o'rganadi. Rivojlanish psixologiyasi, shuningdek, keksayish davridagi o'zgarishlarni ham ko'rib chiqadi.

Klinik psixologiya

Klinik psixologiya insonning ruhiy sog'lig'ini va psixologik muammolarini o'rganadi. Bu soha psixoterapiya, ruhiy kasalliklarni tashxislash va davolash, psixologik rehabilitatsiya kabi sohalarni o'z ichiga oladi. Klinik psixologlar odamlarning ruhiy holatini yaxshilash uchun turli usullardan, masalan, kognitiv-behavioral terapiya (CBT) va psixoanaliz kabi metodlardan foydalanadilar.

Eksperimental psixologiya

Eksperimental psixologiya psixologik jarayonlarni ilmiy tajribalar orqali o'rganadi. Ushbu soha, psixologik tajribalar va eksperimentlarni o'tkazish orqali insonning xulq-atvori va hissiy holatlarini aniqlashga intiladi. Eksperimental psixologiyaning metodlari, ilmiy nuqtai nazardan, psixologiyani boshqa fanlardan ajratib turadigan asosiy omillardan biridir.

Xulosa

Psixologiya — inson psixikasini o'rganish bilan shug'ullanuvchi ilmiy soha bo'lib, u har bir insonning xulq-atvori, hissiy holati, fikrlash jarayonlari va ijtimoiy munosabatlarini tushunishga xizmat qiladi. Psixologiya fanining rivojlanishi davomida ko'plab ilmiy maktablar va yo'nalishlar paydo bo'ldi. Psixologiyaning asosiy sohalari, jumladan, kognitiv, ijtimoiy, rivojlanish, klinik va eksperimental psixologiya, inson psixikasini chuqur o'rganishda muhim o'rin tutadi. Ushbu sohalar insonni yaxshiroq tushunishga, uning psixologik holatlarini boshqarishga va jamiyatdagi o'zaro munosabatlarni yaxshilashga yordam beradi. Shuning uchun psixologiya ilmiy va amaliy jihatdan juda katta ahamiyatga ega.

Date: 21stDecember-2024

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. qizi Fattullayeva, M. M. (2024). O 'QUVCHILARNI BADIY USLUBDAGI MATNLARNI YARATISHGA O 'RGATISH. PEDAGOG, 7(5), 653-663.
2. Fattullayeva, M. M. (2024). O 'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA ERTAKLAR O 'QITISHNING NAZARIY VA METODIK ASOSLARI. PEDAGOG, 7(4), 243-248.
3. Fatullayeva, M., & Raxmatova, G. (2024). TANLOVLARNING MAZMUNI VA ULARNI TASHKIL QILISH USULLARI. Modern Science and Research, 3(11), 551-556.
4. Ситора, И. А. (2024). РАЗВИТИЕ СОЗНАНИЯ И ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ ПОНЯТИЯМ БЕССОЗНАТЕЛЬНОГО. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 157-163.
5. Ikromova, S. A. (2022). MILLIY VA DINIY QADRIYATLARNING INSON TARBIYASIDAGI O'RNI. Экономика и социум, (12-2 (103)), 675-678.
6. Akbarovna, I. S. (2023). THE DEVELOPMENT OF CONSCIOUSNESS AND THE TEACHING OF CONCEPTS OF THE UNCONSCIOUS TO STUDENTS. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 107-114.
7. Akbarovna, I. S. (2024). PEDAGOGIK MAHORAT ASOSLARINI O'ZLASHTIRISH. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 888-893.
8. Akbarovna, I. S. (2024). MATEMATIK TUSHUNCHALARNI SHAKLLANISHINING AHAMIYATI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 900-905.
9. Akbarovna, I. S. (2023). MILLIY HARAKATLI O'YINLARNING BOLALAR TARBIYASIDAGI IJTIMOY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.
10. Akbarovna, I. S. (2024). THE IMPORTANCE OF FORMING MATHEMATICAL CONCEPTS. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 912-917.
11. Ikromova, S. (2023). INTERPRETATION OF THE PSYCHOLOGICAL SAFETY FACTOR IN RELATION TO DESTRUCTIVE INFORMATION IN ADOLESCENTS. Modern Science and Research, 2(9), 390-394.
12. Akbarovna, I. S. (2023). O'smirlarda destruktiv axborotlarga nisbatan mafkuraviy immunitet shakllantirish.
13. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ КОНСУЛЬТАЦИИ. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 875-881.
14. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK XIZMAT ASOSLARI. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(4), 54-60.
15. Ikromova, S. A. (2024). BASICS OF PSYCHOLOGICAL SERVICES. PEDAGOG, 7(5), 670-676.
16. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK MASLAHAT BOSQICHLARI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 860-866.
17. Akbarovna, I. S. (2023). Adolescence during Destructive Behavior Appearances the Problem Learning Condition. Intersections of Faith and Culture: American Journal of Religious and Cultural Studies (2993-2599), 1(9), 105-109.
18. Akbarovna, I. S. (2023). Study of the Formation of Ideological Immunity By Foreign and Russian Researchers. American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157), 1(9), 235-239.

Date: 21stDecember-2024

19. Ikromova, S. A. (2023). Formation of Ideological Immunity to Destructive Information. Intersections of Faith and Culture: American Journal of Religious and Cultural Studies (2993-2599), 1(9), 50-54.
20. Ikromova, S. A. (2023). SHAXS OG 'ISHGAN XULQINING KO 'RINISHLARI VA DESTRUKTIV AXBOROTLARNING KO 'RINISHLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(11), 528-532.
21. Икромова, С. А. (2023). ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИММУНИТЕТА К ДЕСТРУКТИВНЫМ ИДЕЯМ У ПОДРОСТКОВ. European research, (3 (81)), 47-49.
22. Akbarovna, I. S. (2023). NEUROPHYSIOLOGY BASIS OF HORMONES. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 68-77.
23. Akbarovna, I. S. (2024). THE IMPORTANCE OF PEDAGOGICAL MANAGEMENT IN EDUCATION. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(4), 40-46.
24. Akbarovna, I. S. (2024). STAGES OF PSYCHOLOGICAL CONSULTATION. PEDAGOG, 7(4), 328-334.
25. Akbarovna, I. S. (2023). RESEARCH METHODS OF YOUTH PSYCHOLOGY. International Multidisciplinary Journal for Research & Development, 10(12).
26. Akbarovna, I. S. (2023). SOCIO-PSYCHOLOGICAL FACTORS OF BEHAVIOR FORMATION IN ADOLESCENTS. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 184-191.
27. Akbarovna, I. S. (2023). NEGATIVE AND POSITIVE CHANGES IN ADOLESCENT BEHAVIOR. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 192-197.
28. Akbarovna, I. S. (2023). Destruktiv axborotlarga nisbatan mafkuraviy immunitet shakllantirish ijtimoiy muammo sifatida. Barqaror Taraqqiyot va Rivojlanish Tamoyillari, 1(6), 26-29.
29. Akbarovna, I. S. (2023). YOSHLARDA DESTRUKTIV G'OYALARGA QARSHI IMMUNITET HOSIL QILISH OMILLARI.
30. Akbarovna, I. S. (2023). TALABA YOSHLARDA MAFKURA TUSHUNCHASI VA MAFKURAVIY IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH.
31. Ikromova, S. A. (2023). Cognitive processes and their description in psychology. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 115-133.
32. Akbarovna, I. S. (2024, April). BOSHLANG'ICH SINFLARDA SINFDAN TASHQARI MASHG 'ULOTLAR. In International conference on multidisciplinary science (Vol. 2, No. 4, pp. 27-32).
33. Akbarovna, I. S. (2024, April). BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TA'LIM MASALASI. In International conference on multidisciplinary science (Vol. 2, No. 4, pp. 21-26).
34. Ikromova, S. A. (2023). FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF IMMUNITY TO DESTRUCTIVE IDEAS IN ADOLESCENTS. Innovation in Science, Education and Technology.
35. Ikromova, S. (2023). Formation of ideological immunity to destructive information in teenagers. Modern science and research, 2(5), 1009-1014.

Date: 21stDecember-2024

36. Ikromova, S. (2023). CONCEPT OF IDEOLOGY AND FORMATION OF IDEOLOGICAL IMMUNITY IN YOUTH STUDENTS. *Modern Science and Research*, 2(6), 1223-1226.
37. Ikromova, S. (2024). PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA SHAKLLARI VA MAZMUNI. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 918-924.
38. Akbarovna, I. S. (2023). Formation of Ideological Immunity to Destructive Information in Adolescents. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies* (2993-2157), 1(10), 119-122.
39. Akbarovna, I. S. (2024). THE IMPORTANCE OF COMPARATIVE PEDAGOGY IN PRESCHOOL EDUCATION. *MASTERS*, 2(8), 22-27.
40. Akbarovna, I. S. (2024). O'QITUVCHINING KASBIY MALAKALARI. *MASTERS*, 2(8), 15-21.
41. Akbarovna, I. S. (2024). ЗНАЧЕНИЕ СРАВНИТЕЛЬНОЙ ПЕДАГОГИКИ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ. *PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI*, 2(7), 14-20.
42. Akbarovna, I. S. (2024). ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ НАВЫКИ УЧИТЕЛЯ. *PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI*, 2(7), 7-13.
43. Akbarovna, I. S. (2024). PROFESSIONAL SKILLS OF THE TEACHER. *WORLD OF SCIENCE*, 7(8), 1-7.
44. Akbarovna, I. S. (2024). МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМДА Qiyosiy PEDAGOGIKANING AHAMIYATI. *WORLD OF SCIENCE*, 7(8), 8-13.
45. Akbarovna, I. S. (2024). SPORT O 'YINLARI REJASI ORQALI SOG 'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK OMILLAR. *MASTERS*, 2(5), 91-97.
46. Akbarovna, I. S. (2024). A HEALTHY FAMILY ENVIRONMENT AS A SOCIAL FACTOR IN PREPARING YOUNG PEOPLE FOR FAMILY LIFE. *WORLD OF SCIENCE*, 7(5), 529-535.
47. Akbarovna, I. S. (2024). ЗДОРОВАЯ СЕМЕЙНАЯ СРЕДА КАК СОЦИАЛЬНЫЙ ФАКТОР ПОДГОТОВКИ МОЛОДЕЖИ К СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ. *MASTERS*, 2(5), 98-104.
48. Ikromova, S. (2024). FORMS AND CONTENT OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGY. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 933-939.
49. Akbarovna, I. S. (2024). MASTERING THE BASICS OF PEDAGOGICAL SKILLS. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 882-887.
50. Akbarovna, I. S. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ ЧЕРЕЗ ПЛАН СПОРТИВНЫХ ИГР. *WORLD OF SCIENCE*, 7(5), 521-528.
51. Akbarovna, I. S. (2024). SPORTCHILAR FAOLIYATINI ORGANISHNING UMUMIY PSIXOLOGIK USULLARI. *WORLD OF SCIENCE*, 7(5), 536-543.
52. Akbarovna, I. S. (2024). PROCEDURE FOR CREATING PSYCHOLOGICAL TEST PROGRAMS. *PEDAGOG*, 7(6), 153-159.
53. Икромова, С. (2024). ФОРМЫ И СОДЕРЖАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 925-932.

Date: 21stDecember-2024

54. Икромова, С. А. (2024). ОСВОЕНИЕ ОСНОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАВЫКОВ. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 894-899.
55. Икромова, С. А. (2024). ВАЖНОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ МАТЕМАТИЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 906-911.
56. Икромова, С. А. (2023). O'SMIRLARDA DESTRUKTIV AXBOROTLARGA NISBATAN MAFKURAVIY IMMUNITET HOSIL BO'LISHINING O'ZIGA XOS PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI: Ikromova Sitora Akbarovna Osiyo xalqaro universiteti assistenti. *Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал*, (10), 333-336.
57. Ikromova, S., & Ziyodullayeva, M. (2024). DEVIANT XULQ-ATVOR. *Modern Science and Research*, 3(11), 576-579.
58. Икромова, С., & Джумаева, Ф. (2024). ОРИЕНТИРЫ ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ И В ДРУГИХ СТРАНАХ. *Modern Science and Research*, 3(11), 540-546.
59. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ. *PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI*, 2(4), 47-53.
60. Хаққулова, D. (2024). ADABIYOTSHUNOS OLIM ABDURAHMON GO 'ZALNING TADQIQOTLARI XUSUSIDA. *PEDAGOG*, 7(5), 548-555.
61. Хаққулова, D. (2024). ABDURAHMON GO 'ZAL-YASSAVIYSHUNOS. *PEDAGOG*, 7(6), 8-15.
62. XAQQULOVA, D. (2023). BADIYLIK MASALALARI TADQIQIDA OLIM MAHORATI. *Наука и технология в современном мире*, 2(5), 5-11.
63. Jalolov, T. S. (2023). MATH MODULES IN C++ PROGRAMMING LANGUAGE. *Journal of Universal Science Research*, 1(12), 834-838.

